

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی

۲۰۲۴/۰۳/۱۸

پښتو ژباړه: رحمت آریا

د افغانستان سیاسي - تاریخي - جغرافیوي ژورنال شپږم ټوک

۳۵۲ مه پرله پسې برخه

کابل

او د افغانستان سویل - ختیځي

ایدیت:

ډاکټر لودویگ آدمک

AKADEMISCHE DRUCK- u. VERLAGSANSTALT
GRAZ – AUSTRIA

1985

ثابت مصارف: وظیفه: هغه سهمیه یا جیره ده چې ملایانو او د دیني چارو خادمینو ته په نقد یا په غلاتو ورکول کېږي؛ په دیني خادمینو کې سیدان، علما، صاحب زادگان، خواجه زادگان او فقرا او نور شامل دي. په لغمان او جلال آباد کې د ښي علماو او دیني اشخاصو ته وظیفه ورکول کېږي. د کابل واکمن تل دا کسان د خپلو موخو د تر سره کولو لپاره له ځانه راضي ساتي؛ دغو کسانو هم په بدل کې دولت ته ښه خدمات وکړل او په خپل دیني مذهبي تعصب ئې غرنې قومونه زموږ پر ضد راوپارول. په هر هغه پاڅون کې چې د ۱۸۷۸ز د نوامبر له میاشتې راپه ديخوا راپورته سو هر پاڅون په خپل سر کې یو ملا درلود لکه د غزني ملا مشک عالم او د مهمند د غرونو ملا خلیل او نور کوچني ملایان چې ډېر شهرت ئې نه درلود. دوهم: «ملکانه»: [۱] دا د لغمان په تاجیکیه برخې کې د هغو خدماتو په بدل کې یوه ونډه ده چې ملکان ئې تر سره کوي؛ په افغانیه لغمان کې همدا ملکانه د «تنخواه ولایتي» [۲] په نوم یادېږي. دریم: «تخفیف»: [۳] تخفیف د مالیاتو د معافیت په معنی ده او دا د خوړونو د غاړو ځمکو او نورو ته ویل کېږي چې خاوره ئې په تدریج سره اوبه اوسیلایونه وړي. څلورم: «تنخواه ولایتي»: دا بېلابېلو قومي مشرانو او مشاهیرو ته یوه ونډه ده چې هغوی ته د هغوی د خدماتو په بدل کې ورکول کېږي؛ ویل کېږي چې دا دود د ابدالي احمد شاه د سلطنت د جلوس په لومړیو ورځو کې رامنځته سو چې غوښتل ئې خپل زړور او میرني په هندوستان کې د هغوی د میراني او زړورتیا په پار ونازوي او کله چې له هندوستانه بیرته هیواد ته راستون سو له هماغې نیتي وروسته دا رسم دود سو.

1 -Malikana

2 -tankhwah -i- wilayati

3 -Takhfif

د پاڼو شمیره: له 1 تر 11

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

«عامل» او «ضابط»: [4] دا هغه ونډه ده چې دلغمان «دفتریانو» [5] او «فوج دارانو» [6] ته ورکول کېږي. واربرتن په «۱۸۷۹ - ۱۸۸۰ز کال کې» د مالیاتو او مصارفو لاندنی شرحه راټوله کړې ده. محاسبه د کابلي روپیو پر بنسټ ده:

ارزښت			مقدار				د پښتو د لومړۍ درې تاجیکیه
روپی R	a.	p.	لومړۍ درې تاجیکیه
۳۸۳۳۸	۱۰	۰	نقدینه
۴۸۱۰۹	۰	۰	سیر	۶۵ - ۲/۱	خروار	۸۰۱	غنم
۲۵۴۲	۸	۰	سیر	۴۶	خروار	۵۶	وربشې
۲۱۸۲	۰	۰	سیر	۵۱ - ۴/۱	خروار	۴۳	غله
۵۲۲۶	۶	۰	سیر	۴ - ۴/۱	خروار	۱۶۶	جوار
۵۵۲	۱	۰	۰	۳ - ۳/۱	خروار	۱۱	ماسور Masur
۵۰۲	۳	۰	۰	۶ - ۴/۳	خروار	۲۰	کنگنی Kangni
۲۸	۰	۰	۰	۰	سیر	۴۲	سرسون Sarson
۱۸۸	۸	۰	سیر	۱۵	خروار	۴	می / ماش
۱۵	۸	۰			سیر	۱۵ - ۲/۱	تیل
۴	۸	۰			سیر	۶ - ۴/۳	شرشم
۳	۰	۰			سیر	۱ - ۴/۳	تخور - پالک Takhur - i - Palak
۳۸۲۶	۱۰	۰	سیر	۴/۱ - ۶۶	خروار	۴۷	پېښوری باره وریجی Brinj- i -bara Peshawari
۲۰۲۹۱	۱۰	۰	سیر	۲۳ - ۴/۱	خروار	۵۰۷	شالی کونړ / د کونړ شالی Shali Kunar
۴۷۴۲۲	۰	۰	سیر	۷۴ - ۲/۱	خروار	۱۳۶۸	پریری شالی / پریری شالی Shah i Luk
۳۳۸۸۲	۱۴	۰	سیر	۵ - ۴/۳	خروار	۸۴۷	شالی باره لغمان Shali Bara Laghman
۲۴	۲	۰	سیر	۴/۱	خروار	۴۸	شالی باره پېښوری Shali Bara Peshawari
۵۴	۸	۰	سیر	۲/۱	خروار	۱	شالی کرنال Shali Karnal
۲۰۳۳۰۴	۰	۰					ټولټال

د ژباړونکي یادونه: هغو نومونو لاندې انګلیسي توري او یا نوم په انګلیسي لیکل سوي دي په دې معنی دی چې ژباړونکی ئې په تلفظ ډاډه نه وو او یا د لنډون په معنی نه دی پوه سوی لکه پورته د «a» او «p» توري

4 -Amil and Zabıt

5 -daftaris

6 -faujders

ارزښت			مقدار				د مالياتي شمېرې
روپۍ R	a.	p.					لومړۍ دره: دره افغانيه
۴۹۰۵۴	۹	۰	نقدينه
۳۱۶۲	۸	۰	سیر	۲۰	خروار	۶۳	غله «غنم او وربشي»
۳۴۴۰۶	۴	۰	سیر	۳۵	خروار	۵۷۳	غنم
۲۱۱۹	۲	۰	سیر	۷-۲/۱	خروار	۴۷	وربشي
۱۳۷۴۷	۸	۰	سیر	۴۰	خروار	۳۰۵	جوار
۸۵۲	۸	۰	سیر	۴	خروار	۱۷	ماسور Masur
۳۴۵	۰	-	سیر	۶۳-۲/۱	خروار	۱۳	کنگني Kangni
۳۵۹	۱۳	۰	سیر	۷۹-۲/۱	خروار	۷	می/ ماش
۱۶۶۴	۰	۰		۳۵-۲/۱	خروار	۵۵	مشنگ
۱۲	۰	۰			سیر	۱۹-۲/۱	سرسون Sarson
۵	۰	۰			سیر	۵	تیل
۱۶	۰	۰			سیر	۲۶	شرشم
۱۳۲۰۳	۱۲	۰	سیر	۷-۴/۱	خروار	۳۳۰	شالي کونړ/ د کونړ شولي Shali Kunar
۶۶۱۸۶	۱۲	۰	سیر	۴	خروار	۱۸۹۱	پريري شالي/ پريري شولي Shah i Luk
۱۸۸۹	۸	۰	سیر	۱۹	خروار	۴۷	شالي باره Shali Bara
۸۳	۱۲	۰	سیر	۶۹	خروار	۱	شالي کرنال Shali Karnal
۱۸۷۱۰۸	۰	۰					تولتال

د ژباړونکي يادونه: هغو نومونو لاندې انگليسي توري او يا نوم په انگليسي ليکل سوي دي په دې معنی دی چې ژباړونکی ئې په تلفظ داده نه وو او يا د لنډون په معنی نه دی پوه سوی لکه پورته د «a» او «p» توري

د تاجیکیه لغمان نور مالياتي عوايد			
روپۍ	a.	p.	د مالياتي عايد بڼه
۱۰۲۱۹	۱۰	۰	جمع قلندر خاني Jama Kalandar Khani
۲۶۹۱	۰	۰	اصناف Asnaf
۵۳	۰	۰	کوه خوشه Koh Khosha
۱۲۷	۰	۰	تواچي Tawachi
۷۶	۰	۰	کاه بها Kahbaha
۳۴۵۰	۰	۰	چبوتره Chabutra
۳۸۴	۰	۰	چونگرانه Chungarana
۱۷۸۲	۰	۰	ترواز داري Tarazudari
۲۵	۰	۰	آسياب
۲۷۶	۰	۰	رسوم Rasum

د پاڼو شمېره: له 3 تر 11

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خیر و لولئ

تحمیل	Tahmil	۰	۰	۸۵۶۳
مالوچ		۰	۰	۸۱۴۶
پاليزي	Palezi	۰	۰	۲۶۵۶
ټولټال		۱۰	۰	۳۸۴۴۸

د ژباړونکي يادونه: هغو نومونو لاندې انگليسي توري او يا نوم په انگليسي ليکل سوي دي په دې معنی دی چې ژباړونکی ئې په تلفظ داده نه وو او يا د لنډون په معنی نه دی پوه سوی لکه پورته د «a» او «p» توري

د افغانیه لځمان نور مالیاتي عواید				
روپی	a.	p.	د مالیاتي عاید بڼه	
۳۸۰۳۱	۹	۰	جمع قلندر خاني	
			Jama Kalandar Khani	
۱۲۹۷	۰	۰	Mehmani	مهماني
۴۷۴	۰	۰	Kahbaha	کاه بها
۸۵	۰	۰	Kharj Jamai	خرج جمعي
۱۴۹	۰	۰	Asiab	آسياب
۹۱	۰	۰	Koh Khosha	کوه خوشه
۵۷	۰	۰	Koh Mash	کوه ماش
۱۴۳۴	۰	۰	Tarazudari	ترواز داري
۶۱۷۴	۰	۰		مالوچ
۱۰۲۹	۰	۰	Palezi	پاليزي
۱۵۱	۰	۰	Chungarana	چونگرانه
۳۴	۰	۰	Namad	نامد
۴۸	۰	۰	Asnaf	اصناف
۴۹۰۵۴	۹	۰	ټولټال	

د ژباړونکي يادونه: هغو نومونو لاندې انگليسي توري او يا نوم په انگليسي ليکل سوي دي په دې معنی دی چې ژباړونکی ئې په تلفظ داده نه وو او يا د لنډون په معنی نه دی پوه سوی لکه پورته د «a» او «p» توري

مالیاتي عوایدو باندې ثابت لگښت						
ارزښت			مقدار			د تادیاتو ډول
روپی	a.	p.	WAZIFAS		لومړی: وظیفی	
۳۲۹۹	۴	۰	نقدینه
۴۰۵۶	۴	۰	سیر	۱۰	خروار	غله
۵۴۲۷	۸	۰	سیر	۵۰	خروار	شالی Shali
۱۲۷۸۳	۰	۰				ټولټال

مالیاتي عوایدو باندې ثابت لگښت						
ارزښت			مقدار			د تادیاتو ډول
روپی	a.	p.	MALIKANA		دوهم: ملکانه	
۳۹۰۴	۱۰	۰	نقدینه
۳۳۴۳	۱۲	۰	سیر	۷۰	خروار	غله
۳۸۹۴	۶	۰	سیر	۱۵	خروار	شالی Shali
۱۱۱۴۲	۱۲	۰				ټولټال

مالیاتي عوایدو باندې ثابت لگښت		
ارزښت	مقدار	د تادیاتو ډول

د پاڼو شمیره: له 4 تر 11

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

روپي	a.	p.	TAKHFIF	دریم: تخفیف	
۱۳۱۵	۲	۰	تقدینه

مالیاتی عوایدو باندي ثابت لگښت							
ارزښت			مقدار			د تادیاتو ډول	
روپي	a.	p.	AMIL AND ZABIT		څلورم: عامل او ضابط		
۶۵۰۰	۱۰	۰	تقدینه	
۳۰۳۴	۶	۰	سیر	۵۵	خروار	۶۰	غله
۶۹۷۸	۸	۰	سیر	۶۰	خروار	۱۳۹	شالی Shali
۱۶۵۱۲	۱۴	۰					ټولټال

د مالیاتی عوایدو او لگښت پرتله			
مقدار			شرح
روپي	a.	p.	د ځمکو مالیات
۲۰۳۳۰۴	۰	۰	دره تاجیکیه
۱۸۷۱۰۸	۰	۰	دره افغانیه
۳۹۰۴۱۲	۰	۰	ټولټال

ټول لگښت کېږي :				
روپي	a.	p.	وژپي	
۱۲۷۸۳	۰	۰	۱	وظیفی
۱۱۱۴۲	۱۲	۰	۲	ملکانه
۱۳۱۵	۲	۰	۳	تخفیف
۶۳۶۸۵	۵	۰	۴	تنخواه
۱۶۵۱۲	۱۴	۰	۵	عامل او ضابط
۱۰۵۴۳۹	۱	۰		
۲۸۴۹۷۲	۱۵	۰		بېلانس

ملکي اداره: د لغمان ملکي اداره د حاکم له پلوه پرمخ بیول کېږي؛ دا حاکم د کابل له پلوه مقرر کېږي. حاکم معمولاً په تیرگرهيو کې استوگن وي. ویل سوي چې په قوم محمدزی سردار عبدالمجید خان اوسمهال «۹۰۷ز کې» د لغمان حاکم دی. دا به په زړه پوري وي چې له ۱۸۴۲ز کال را وروسته د څو تنو حاکمانو یوه لنډه شرحه راواخلو. ویل سوي هغه مهال چې زموږ سرتیرو کابل تخلیه کړ د لغمان اختیارات په قوم بابکرزي غلزي محمد شاه خان ته سپارل سوي دي. د دغه مشر رسوايي هغه مهال راپورته سوه کله چې پېښور زموږ لاس ته ولوید. امیر دوست محمد خان کابل ته د راستنیدلو په لاره کې د لغمان د تاجیکیه برخي مالیات خپل ورور سلطان محمد خان ته چې ارزښت ئې ۳ لکه روپي کیدل وبخښل. سردار سلطان محمد خان دا پیسې د خپلو اعقابو، سردار یحیی خان، تر منځ وویشلې او ۴۸۰۰۰ روپي ئې ځانته وساتلې او ۱۲۰۰۰ روپي د کال ئې خپلې میرمنې وساتلې.

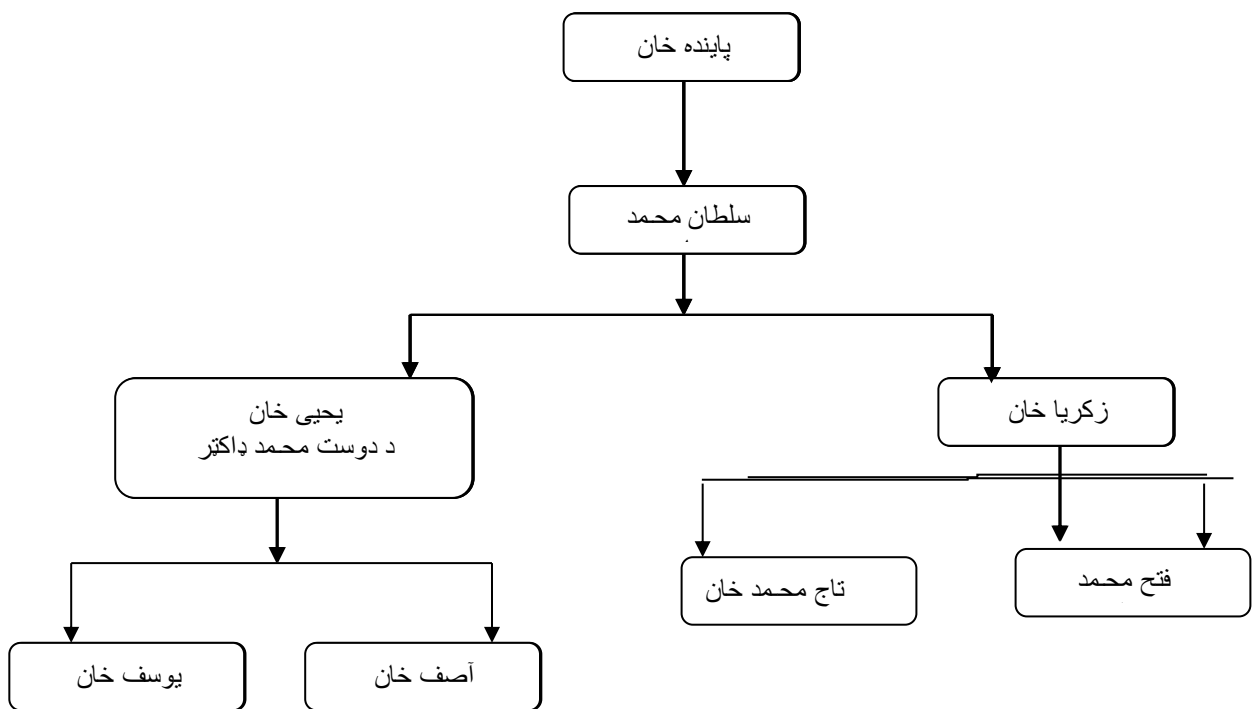
د سردار سلطان محمد خان له مړینې وروسته د لغمان تاجیکیه برخه د سلطان محمد خان زوی سردار یحیی خان ته وبخښل سوه خو مندراور، «اسلام آباد ساله» او «صبر آباد» [۲] په کې مستثناء ول، د دې برخې د مالیې اندازه د کابل ۲۵۰۰۰ روپي کیدله چې سردار زکریا خان ته ورسیدله. کله چې امیر شیر علیخان د دوی پر ضد سو نو خپل زوی سردار یعقوب خان ئې زنداني کړ، سردار یعقوب خان د سردار یحیی خان له لور سره وده کړی وو، سردار یحیی خان د همدې اړیکې له کبله د امیر تر شک لاندې راغی، کله چې زوم ئې زنداني سو نو د سردار یحیی خان ټول جاگیرونه ضبط سول او دی له خپلو زامنو سردار آصف خان او یوسف خان سره کشمېر ته وتښتیدل.

⁷ -Mandravar, Islamabad Salah, Sabrabad

د پاڼو شمېره: له 5 تر 11

په دې پسي، امير د سلطان جان زوی، سردار عبدالله خان د لغمان حاکم مقرر کړ، نوموړی تر هغو د لغمان حاکم پاتې سو کله چې د ۱۸۷۹ز کال د پيل په شاو خوا کې برتانوي لښکر د جلال آباد د ولسوالۍ پر لور پرمختگ وکړ، کله چې عصمت الله خان د امير د واکمنۍ پر خلاف بغاوت وکړ نو سردار عبدالله خان کابل ته وتښتيد.

زموږ دولت «برتانوي دولت - ژ» سردار يحيی خان له خپلو زامنو سره ولېږل چې له جگړن کيوناري سره په هغو خبرو اترو کې مرسته وکړي چې کيوناري له سردار محمد يعقوب خان سره درلودلې؛ کله چې د گندمک تړون لاسليک سو، سردار آصف خان د لغمان د حاکم په توگه وټاکل سو، دا مهال د لغمان د حاکم مقام تش وو. د ۱۸۷۹ز کال د اکتوبر په مياشت کې يحيی خان د سر. الف. رابرتس په امر په کابل کې ونيول سو، ځکه داسې گومان کېده چې سردار يحيی خان به خپل نفوذ زموږ پر ضد وکاروي. سردار يحيی خان، له نيول کيدلو وروسته سم دستي (له زکريا خان سره يو ځای) هندوستان ته تبعيد سو او تر نهو مياشتو پورې د اجمير په دولتي زندان کې وساتل سو. «د ۱۸۸۰ز کال د اگست په مياشت کې» له کابل څخه له وتلو بلافاصله مخکې د يحيی خان ټوله کورنۍ هم هندوستان ته واستول سوې چې له يحيی خان سره په لاهور او امرتسر کې پاتې سوې؛ يحيی خان دا مهال نور دولتي زنداني نه وو. د ۱۸۸۱ز کال د مارچ په مياشت کې يحيی خان ته ۶۰۰ روپۍ جبره وټاکل سوې، دا جبره له هغو ۱۰۰۰ روپيو څخه مستثنی وه چې هره مياشت د دۀ زامنو آصف خان او يوسف خان ته ورکول کيدلې. د ۱۸۸۱ز کال د مې په مياشت کې دا کورنۍ «دهره دون» [۸] ته کډه سوې. د کورنۍ د شجرې ليدل به ئې دلته گټور وي چې پيل کېږي له:

د سلطان محمد خان د نورو زامنو نومونه چې ويل سوي شمېر ئې له ۷۰ زامنو کم نه وو له ليست څخه حذف سوي دي.

د لغمان د والي لپاره تل ستونزمن کار پر خپلو جاگيرونو برسیره د افغان لغمانيه په هکله د بېلابېلو «براتونو» تحقق وو چې له کابله صادریدل، د کابل امير به فرمانونه ورکول چې دا براتونه دي له ستونزمنو غلزيو مشرانو څخه تر لاسه سي چې د افغانستان په دې برخې کې ئې مزاحمتونه رامنځته کول او تل ئې د حاکم له اقتدار څخه سرغړونه کوله.

مروجي پيسي او نور: په لغمان کې د جلال آباد په شان هم په پيسو او هم په وزن کې د محاسبې دوه سيستمونه دي. د محاسبې يو سيستم ئې د «پخته» يا پوخ په نوم يادېږي چې په لاندي ډول دی:

⁸-Dehra

۵۰ دیناره	=	۱ شاهي
۲ پیسی	=	۱ سنار
۲ سناره	=	۱ عباسی
۳ عباسی	=	۱ روپی

دا روپی د هغو سپین زرو د وزن پر بنسټ اټکل سوې دي چې په روپی کې سته او ارزښت ئې زموږ د پیسو له ۱۳ آنو او ۶ پیسو سره برابر دی. د محاسبې بل سیستم د «خام» په نوم یادېږي چې په لاندې ډول دی:

۱۰ دیناره	=	۱ پیسه
۵۰ پیسی	=	۱ شاهي
۱۰ شاهي	=	۱ روپی
۲۰ روپی	=	۱ تومن

۱ تومن د «پخته» له ۱۶ روپیو او ۸ شاهيو سره برابر دی. «خامه» روپی یوازې یو محاسباتي سیستم دی؛ خامه روپی کوم محسوس وجود نه لري. ټول مالیاتي محاسبات په همدغه سیستم کېږي.

د اوزانو محاسبه	
۱ چارک	= ۱۶ خورد
۴ چارک	= ۱ سیر
۸ سیره	= ۱ موند
۱۰ مونده	= ۱ خروار

پورتني سیر د برتانوي هند د وزن د معیار له ۷ سیر او ۲/۱ - ۱۳ «چیتکو»^[۹] سره برابر دی؛ نتیجتاً یو خروار زموږ د وزن د معیار له ۱۵ موندو، ۲۷ سیرو او ۸ چیتکو سره سمون خوري. «تبریزی میتود»^[۱۰] هغه محاسباتي سیستم دی چې مالیاتي محاسبات په همدغه سیستم کېږي او په لاندې ډول دی:

۲ - ۲/۱ چارک	=	۱ موند
۱۰۰ موند	=	۱ خروار

په دغو موندونو کې یو موند ئې زموږ د اوزانو د معیار له ۴ سیرو او ۲/۱ - ۱۴ چیتکو سره سمون لري؛ له دې کبله یو «تبریزی» خروار زموږ د اوزانو د معیار له ۱۲ موندو، ۱۰ سیرو او ۱۰ چیتکو سره سمون لري. د مالیاتي عوایدو د ارزښت په محاسبې کې:

۱	خروار: غنم او وربشي گډي	۵۰ روپی
۱	خروار: غنم	۶۰
۱	خروار: جوار	۴۵
۱	خروار: وربشي	۴۵
۱	خروار: ماسور	۵۰ masur
۱	خروار: کنگني	۲۵ kangni
۱	خروار: می/ماش	۴۵
۱	خروار: سنگک:	۳۰ sangak
۱	خروار: شرشم	۱۰۰ sharshaf

⁹ -chittacks

¹⁰ -Tabrizi method

د پاڼو شمېره: له 7 تر 11

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

۴۵	خروار: کونړی وریجی	۱
۸۰	خروار: باره پېښوری وریجی او وریشی: گډی	۱
۵۰	خروار: باره لغمانی وریجی او وریشی: گډی	۱
۴۰	rice and Harrial	۱
۳۵	خروار: پریری وریجی او وریشی: گډی	۱

اتصالات: په دې ټولې ولسوالي کې لاندني سرکونه غځېدلي دي:

د کابل د سیند د غاړې په اوږدو کې له خيرو خیلو او «درگی اوبه»^[11] څخه په تېریدلو سره تر سروبي پورې بیا د «تنګي غارو»^[12] له لارې تر کابل پورې. دا د اوبښ د تګ لپاره یو ډېر ښه سرک دی چې کیدای سي ډیر ژر د عرابه لرونکو وسایطو د ترافیک لپاره هم مناسب سي.

په جلال آباد کې د کابل له سیند په اوبښتو د کچرو د تګ لپاره مناسبه یوه ښه لاره مخ پر شمال لويديځ تر مندراور پورې تللي ده او له بیا له دې ځایه شمال ته تر تیرگر هيو پورې تللي ده.

له مندراور څخه د کچرو د تګ لپاره یوه ښه او مناسبه لاره مخ پر لويديځ د باد پخت له لارې تر «نغلو»^[13] پورې تللي ده.

له تیرگر هيو څخه د کچرو د تګ لپاره یوه لاره د الیشنگ او الینگار تر درو پورې تللي ده. په ۱۹۰۸ز کال کې درونتي ته نېردي د کابل د سیند له پاسه له پولادو جوړ یو معلق پل د کلکتې د بنسټ له پلوه جوړ سو؛ ویل سوي چې د معمارۍ یو پل د الینگار- الیشنگ د سیند له پاسه د مندراور په مخالف لور کې په قرغیو کې جوړ سوي دي. له دې کبله د دغو پلونو په جوړیدلو سره به د اتصالاتو یوه مهمه لاره د کابل د سیند په شمال کې له جلال آباد څخه تر کابل پورې پرانیستل سي. (واربرتن، داتن، آی. بي. سي)

لغمانی: ۴۰ - ۳۴، ۲۱ - ۶۹: دا د شکر درې د سیند د کینې غاړې په اوږدو کې د بابه قشقر د ختیځ په شاوخوا ۱ مایلی کې په کوه دامن کې یو کلی دی. استوګن وګړي: تاجیکان. دې کلي کې ۵۰ کورونه دي چې ۴ کورونه یې د هندوانو دي. (آی. بي. سي)

لغمانی: ۵۹ - ۳۴، ۹ - ۶۹ «الف»: دا د چاریکارو د سویل په ۳ مایلی کې یو کلی دی. استوګن وګړي: تاجیکان او خواجه خیل. د ۱۸۴۲ز کال د نوامبر په میاشت کې په همدې کلي کې په پاتنجر یو ځاننانه برید سو، د پاتنجر یاور بریدمن راتري ووژل سو او په خپله پاتنجر د ګورکه د ګارنیزيون له یوې برخې سره د شپې په تیاره کې چاریکارو ته وتښتید. (آیر. آی. بي. سي)

لغاري:^[14] دا د جغتو هزاره ګانو یوه کوچنی څانګه ده.

لګزي:^[15] دا دایزنگي د «ینغور»^[16] د قبیلې یوه فرعي څانګه ده.

* **لاهور:** ۵۱ - ۳۴، ۹ - ۷۱ «ن»: دا د کونړ په ولایت کې د چغه سراي «اسعد آباد» د سویل په څو مایلی کې یو کلی دی.

* **لاهوري:** ۱۷ - ۳۴، ۲۹ - ۶۹ «ن»: دا د ننګرهار په ولایت کې د سرخاب د سیند د یوې څانګې د غاړې په اوږدو کې شریف خیلو ته نېردي یو کلی دی.

* **لاج ګن:**^[17] ۱۵ - ۳۴، ۵۰ - ۶۹ «ن»: دا د ننګرهار په ولایت کې د علي خیلو د سویل په ۳ مایلی کې د سرخاب د سیند د یوې څانګې د غاړې په اوږدو کې کلی دی.

11 -Dargai Oba

12 -Tangi Gharu

13 - Nagalu: په انګلیسي متن کې یې د نغلو د نوم په لیکلو کې ټیټي تیروته کړي ده. - ژ

14 -LAGHRI

15-LAGZI

16-Yanghur

17-LAJGAN

لجبهه: يا: لجهي: [18]: دا د منگلو په سيمه كې يو سيند دی چې د آدم خيلو د ختيځ په شاوخوا ۷ مايلی كې د «كراجه» [19] سيند ته ور غورځي. د سيند د اوبو بهير چې مخ پر شمال ختيځ دی قريب ۱۷ مايله اوږدوالی لري؛ د سيند د بستر تر غاړې تر گرديز پورې يوه متبادله لاره تللي ده. د كراجه له سيند سره د يو ځای كيدني ټكي ته نېږدې د «لجهه» يا «لجهي» كلي موقعيت لري. (كين، آی. بي. سي)

* **لاج منگل:** يا لجه منگل: [20]: ۴۷ – ۳۳، ۴۰ – ۶۹: لاج منگل د پکتيا د ولايت يوه علاقه داري ده. دا علاقه داري ۲۵۸ كيلومتر مربع مساحت لري او د وگړو شمېر ئې چې بزگري پرگني دي د ۲۱۴۱ تر ۴۳۷۰ تنو پورې اټكل سوی دی. دا علاقه داري له لويديځ لوري له سيد كرم، له سويل لوري له موسی خيلو، له سويل ختيځ لوري له جاني خيلو، له ختيځ لوري له ځمکنيو او له شمال لوري له حسن خيلو سره کرښه لري. لاج منگل ۱۹ كلي لري چې يو کلی ئې له ۵۰۰ تنو ډېر استوگن وگړي لري. لنډ مهالی مجلي دا كلي په لاندې ډول ليست کړي دي:

خارکي	Kharkai	حَرَم	Haram	توت نرگي	Tot Nargai	ډوډه	Doda
کجه خوله	Kaja Khola	زر کول	Zar Kol	پټکه «پټک»			Pataka (Patak)
چرگو کلی	Chergo Kalai	خيراني خوله		Khiranai Khola		شيگلي خوله	
	Shigalay Khola	توشنگ «توشنگ خوله»		Toshang (Toshang Khola)		شاره بيگ	Shara Beg
ساله کهول	Sala Kahol	گوسني	Gosani	شاه زمان گوندي			Shah Zaman Gondi
سوزي خوله «سوروي»		Sozi Khola (Sorwi)		تودي ټک	Todi Tak	مرنج کلی	Maranj Kalai
شينکي خوله	Shinkai Khola	لال کلی	Lal Kalai	لالک کهول			Lalak Kahol

* **لکي کلا:** [21]: ۱۹ – ۳۲، ۲۱ – ۶۸ «ن»: دا د غزني په ولايت كې له «وازي خوا» تر «كشموند» پورې د سرک په ختيځ كې جاني خيلو ته نېږدې يو کلی دی.

* **لکن:** ۲۲ – ۳۳، ۳ – ۷۰ «ن»: دا د پکتيا د ولايت په ختيځ كې د علي شيرو په سويل كې يو کلی دی.

لکری: ۴ – ۳۴، ۴۷ – ۶۹ «ن»: لوروالی: ۱۰۴۰۰ فيته. دا د سپين غره د غرنی لری په لويديځ امتداد كې يو كوټل دی؛ د كوټل تاج يا سر د پيوار د كوټل د سويل لويديځ په قريب ۱۲ مايلی كې واقع دی. ويل سوي چې دا كوټل د سپين غره په ټولي غرنی لری كې تر ټولو آسانه كوټل دی چې يوازي ۳ مياشتي په كال كې په اوږو پوښلی وي او ان دغه وخت هم تقريباً تل د پليو كسانو لپاره د تگ راتگ وړ وي. له همدې كوټل څخه له بيلوت څخه تر سفيد سنگ پورې يوه لاره تللي ده. ويل سوي چې دا لاره د بار وړونكو اوبسانو د تگ لپاره عملي ده او د پيوار- کابل او پېښور – کابل تر منځ د اتصال عملي لارې جوړوي. (آی. بي. سي)

لخي: ۲۱ – ۳۴، ۵۲ – ۶۹: دا د تور غره په غرنی لری كې يو كوټل دی. وگورئ: «وره گلی» [22]

لخي تاجيكي: دا د جلال آباد د ولسوالي د سرخاب په علاقه داری كې يو کلی دی. استوگن وگړي: خوگياڼي. (جنکينز)

لخشان: ويل سوي چې دا د «تورکمن دري» [23] په سر كې يو كوټل دی. وگورئ: شيخ علي هزاره گان

لکن: ۲۲ – ۳۳، ۳ – ۷۰ «ن»: دا د متون د ختيځ په څو مايلی كې په خوست كې يو کلی يا يوه علاقه ده. (آی. بي. سي)

لال: لعل: ۲۵ – ۳۴، ۵۶ – ۶۵: دا يو سيند دی چې د «آق زرت» [24] د كوټل په شمال كې د «سرخ بوم» [25] او «سياه بومك» [26] د سيندونو له يوځای كيدني څخه شكل نيسي. د سرخ بوم سيند څخه د پورته سيند په توگه پېژندل كېږي چې «كجک» [27] ظاهراً د دي سيند اصلي څانگه ښكاري. د دواړو گډو سويو سيندونو اوبه تر هغو د بهيدلو عام لويديځ

18-LAJHA OR LAJHI

19 -Karaja river

20 -LAJ (Or LAJA) MANGAL

21-LAKAI KALA

22-Waragali

23-Turkoman Dara

24 -Akzarat Kotal

25 -Surkh Bum

26-Siah Bumak

27-Kejak

تگ لوری لري چې د «شینه» (دو آب) – (چیرگدان) [28]، په نوم مشهور ځای ته ورسېږي چې د دولت یار د لویدیځ په ۹ مایلی کې موقعیت لري. دا سیند همدلته له «سرچنگل» [29] سره یو ځای کېږي چې «هري رود» [30] جوړ کړي.

لالا کلا: ۲۶ – ۳۴، ۱۷ – ۷۰ «ن»: دا د جلال آباد په ولسوالۍ کې یو کلی دی چې د سرخاب د سیند د کینې غاړې په اوږدو کې د کابل له سیند سره د یو ځای کېدنې د ټکي د لویدیځ په نېږدې ۵ مایلی موقعیت لري. استوګن وګړي: غلزي. (جنکینز)

لالا خیل: ۴۹ – ۳۴، ۵۱ – ۶۷ «ج»: دا د بامیانو په درې د دوه وو کلیو نوم دی. استوګن وګړي: تاجیکان. (میتلند). په دې نوم یو بل ځای د غزني په ولایت کې د «دشت ناور» [31] په سویل لویدیځ کې په «ناوۀ خدای داد» [32] کې په ۱۳ – ۳۳، ۳۵ – ۶۷ «ن» کې موقعیت لري. (لودویګ آمک)

لالم پیاري خیل: [33]: دا د غزني په ولایت کې یو کلی دی چې کلا هم لري او د «منصور کاریز» [34] او «قلعه عرض بیگ» [35] تر منځ موقعیت لري. (براد فوټ)

لندر: ۲۳ – ۳۴، ۱ – ۶۹ «الف»: دا د کلیو یوه ډله یا مجموعه ده چې د کابل د سیند په دواړو غاړو کې موقعیت لري؛ د دې ښارګوټي د ختیځې انتها برخه د کابل د سویل لویدیځ په قریب ۱۰ مایلی کې د کوروغ د غره په سویلي لمنه کې موقعیت لري. (آی. بی. سي)

لال بیگ: دا د «جیرغای هزاره گانو» [36] یوه خانګه ده.

* **لال چک:** [37]: ۲۰ – ۳۳، ۱۵ – ۶۷ «ن»: دا د غزني د ولایت په لویدیځ کې د آجستان په سویل کې او د «بغرا» [38] په لویدیځ کې یو کلی دی.

* **لالی:** [39]: ۲۶ – ۳۳، ۲۷ – ۶۷ «ن»: دا د غزني په ولایت کې په «ناوۀ بیلاوغو» [40] کې «کپش» [41] ته نېږدې یو کلی دی.

لالدر: لندر: یا: **لولدر:** [42]: دا یوه تنګه اوږده دره ده چې له بیلوت څخه د لکړۍ تر کوتل پورې لاره ورڅخه تېرېږي. (ګوردن)

لالی زي: ۱۰ – ۳۳، ۵۰ – ۶۹ «ج»: دا د غلزيو په سیمې کې د قلعه عبدالرحمن د سویل په ۲۰ مایلی کې یو کلی دی، دا کلی د «تره کي غلزيو» دی. (براد فوټ)

للمه: ۱۱ – ۳۵، ۱۳ – ۶۹ «ن»: دا له پروان ۷ مایله پورته د سالنگ په درې کې د ۲۰ کورونو یو کلی دی. (آی. بی. سي) په دې نوم یو بل کلی د ننگرهار په ولایت کې د جلال آباد په سویل کې اډې ته نېږدې په ۲۱ – ۳۴، ۲۸ – ۷۰ «ن» کې موقعیت لري.

* **للمی:** ۱ – ۳۴، ۵۰ – ۷۰ «ج»: دا د ننگرهار په ولایت کې په شینوارو کې د «انار قلا» [43] د شمال لویدیځ په نېږدې ۲۲ مایلی کې یو کلی دی.

28-Shinia (Doab) -Chiragdan

29-Sar-i-Jangal

30-Hari Rud

31-Dasht -Nawar

32-Nawa -i- Khoda -i -Dad

33-LALAM PIARI KHEL

34-Mansur Karez

35-Kala Arzbegi

36-Jirghai Hazaras

37-LALCHAK

38-Bughra

39-LALI

40-Nawa-i-Belawghu

41-Kapash

42-LAL I DAR Or LUL I DAR

43-Anar Qala in Shinwar

نور بیا

لعل پور: یا: لعل پوره....

یادونه: قدرمنو لوستونکو! تاسو تر دغه [لینک](#) لاندی د بناغلی آریا صاحب په آرشیف کی د لمری توک، دوپم توک، دریم توک، څلورم توک، او د پنځم تو: ټولې برخې لوستی شی.

د پاڼو شمیره: له 11 تر 11

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په څیر و لولئ